MACIEJ SZPUNAR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2017. október 18.[1]

C-467/16. sz. ügy

Brigitte Schlömp
kontra
Landratsamt Schwäbisch Hall

(az Amtsgericht Stuttgart [stuttgarti helyi bíróság, Németország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„A szabadságon, biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség – Igazságügyi együttműködés polgári ügyekben – Második Luganói Egyezmény – 27. és 30. cikk – Perfüggőség – A »bíróság« fogalma”

1. A jelen ügy lényegét egyértelmű kérdés képezi: a 2007. október 30-án aláírt és a Közösség nevében a 2008. november 27-i 2009/430/EK tanácsi határozattal jóváhagyott, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló egyezmény (HL 2009. L 147., 1. o.) (a továbbiakban: második Luganói Egyezmény) értelmében vett perfüggőség szempontjából „bírósághoz” fordulásnak minősül-e, ha tartásdíj megfizetése iránti kérelmet nyújtanak be a békéltető hatóság előtt, amint azt a nemzeti eljárásjog kötelező jelleggel előírja? Az Amtsgericht Stuttgart (stuttgarti helyi bíróság, Németország) által előterjesztett jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem ritka lehetőséget teremt a Bíróság számára, hogy értelmezze a második Luganói Egyezmény rendelkezéseit.

Jogi keret

A nemzetközi jog

2. A második Luganói Egyezmény II. címe („Joghatóság”) 2. szakaszának („Különös joghatóság”) 5. cikke szerint:

„Az ezen egyezmény által kötelezett valamely államban lakóhellyel rendelkező személy ezen egyezmény által kötelezett más államban perelhető:

[…]

2. tartással kapcsolatos ügyekben,

a) a tartásra jogosult lakóhelyének vagy szokásos tartózkodási helyének bírósága előtt; […]”

1 Eredeti nyelv: angol.

3. A második Luganói Egyezmény II. címének 9. szakasza tartalmazza a „Perfüggőség és összefüggő eljárások” szabályait, és ezen egyezmény 27–30. cikkét foglalja magában.

4. A második Luganói Egyezmény 27. cikke a következőképpen szól:

„(1) Amennyiben azonos jogalapból származó, azonos felek között folyamatban lévő eljárásokat ezen egyezmény által kötelezett különböző államok bíróságai előtt indítottak, a később megkeresett [helyesen: felhívott] bíróság az elsőként megkeresett bíróság joghatósága megállapításáig hivatalból felfüggeszti az eljárást.

(2) Amennyiben az elsőként megkeresett [helyesen: felhívott] bíróság joghatóságát állapítják meg, a később megkeresett [helyesen: felhívott] bíróság ennek javára megállapítja saját joghatóságának hiányát.”

5. A hivatkozott egyezmény 30. cikke értelmében:

„E szakasz alkalmazásában a bíróság megkeresettnek [helyesen: felhívottnak] tekintendő:

1. az eljárást megindító irat, illetve azzal egyenértékű irat bírósághoz történő benyújtásának időpontjában, feltéve hogy a felperes ezt követően nem mulasztja el az alperes részére történő kézbesítés érdekében számára előírt intézkedések megtételét; vagy

2. ha az iratot a bírósághoz történő benyújtást megelőzően kell kézbesíteni, abban az időpontban, amikor azt a kézbesítésére illetékes hatóság megkapja, feltéve hogy a felperes ezt követően nem mulasztja el az iratnak a bírósághoz történő benyújtása érdekében számára előírt intézkedések megtételét.”

6. A második Luganói Egyezmény viselő V. címében („Általános rendelkezések”) található 62. cikke az alábbiakat írja elő:

„Ezen egyezmény alkalmazásában a „bíróság” kifejezés az ezen egyezmény által kötelezett valamely állam által kijelölt azon hatóságokat foglalja magában, amelyek az ezen egyezmény hatálya alá tartozó ügyekben hatáskörrel rendelkeznek.”

7. A második Luganói Egyezménynek „A 44/2001/EK tanácsi rendelethez [2] és más jogi aktusokhoz való viszony” címet viselő VII. címe foglalja magában a 64. cikket, amely a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ezen egyezmény nem sérti a [44/2001] tanácsi rendeletnek, valamint annak módosításainak, az 1968. szeptember 27-én Brüsszelben aláírt, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló egyezménynek, és az 1971. június 3-án Luxembourgban aláírt, az említett egyezménynek az Európai Közösségek Bírósága általi értelmezéséről szóló jegyzőkönyvnek – amelyet az Európai Közösségekhez csatlakozó államoknak az említett egyezményhez és az említett jegyzőkönyvhöz való csatlakozásáról szóló egyezmények módosítottak –, valamint a 2005. október 19-én Brüsszelben aláírt, az Európai Közösség és a Dán Királyság közötti, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló megállapodásnak az Európai Közösség tagállamai által történő alkalmazását.

2 A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2000. december 22-i 44/2001/EK rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.).

(2) Ezen egyezményt azonban minden esetben alkalmazni kell:

a) joghatósággal kapcsolatos ügyekben, amennyiben az alperes olyan államban rendelkezik lakóhellyel, ahol ezen egyezményt alkalmazni kell, de az e cikk (1) bekezdésében említett valamely jogi aktust nem, vagy amennyiben ezen egyezmény 22. vagy 23. cikke az említett állam bíróságainak joghatóságát köti ki;

b) a 27. és 28. cikkben meghatározott perfüggőség és összefüggő eljárások tekintetében, amikor az eljárást olyan államban indítják meg, ahol ezen egyezményt alkalmazni kell, de az e cikk (1) bekezdésében említett valamely jogi aktust nem, valamint olyan államban, ahol ezen egyezmény és az e cikk (1) bekezdésében említett valamely jogi aktust is alkalmazni kell;

[…]”

A svájci polgári perrendtartás

8. A Schweizer Zivilprozessordnung (svájci polgári perrendtartás; a továbbiakban: polgári perrendtartás) 62. cikkének (1) bekezdése,[3] amely a perfüggőség beállásának kezdetét szabályozza, a következőképpen rendelkezik:

„A békéltetési kérelem, a kereset, a kérelem vagy a házasság felbontására irányuló közös kérelem benyújtása perfüggőséget eredményez.”

9. A polgári perrendtartás 197. cikke[4] értelmében:

„A bírósági eljárást békéltető hatóság előtt folytatott békéltető eljárásnak kell megelőznie.”

10. A polgári perrendtartás „Keresetindítási engedély” című 209. cikke a következőket írja elő:

„(1) Amennyiben a feleknek nem sikerül megállapodniuk, a békéltető hatóság rögzíti ennek tényét, és keresetindítási engedélyt állít ki

[…]

(b) a felperesnek […]

(3) A felperes a keresetindítási engedély kiállításától számított három hónapon belül fordulhat bírósághoz.

[…]”

A tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

11. B. Schlömp, akinek lakóhelye Svájcban van, a Landratsamt Schwäbisch Halltól (Schwäbisch Hall-i járási közigazgatási hivatal) ápolásra szorultsága miatt Németországban kiegészítő jellegű szociális segítségnyújtási ellátásokban részesülő H. S. lánya.

3 A hivatkozott perrendtartás 1. részének („Általános rendelkezések”) 4. címében („Perfüggőség és a keresettől való elállás joghatásai”) található.

4 A hivatkozott perrendtartás 2. része („Különös rendelkezések”) 1. címének („Békéltetési eljárás”) 1. fejezetében („Alkalmazási kör és békéltető hatóság”) található.

12. A német jog szerint az államilag megítélt ellátásokból fakadó igény a szociális segélyt folyósító hatóságra száll át, és azok az ellátásban részesülők gyermekeinek fizetőképessége esetén visszaigénylés iránti kereset útján visszakövetelhetők tőlük.

13. 2015. október 16-án a Landratsamt Schwäbisch Hall a visszatérítés iránti igény érvényesítése érdekében a Friedensrichteramt des Kreises Reiat, Kanton Schaffhausen (Schaffhausen kanton Reiat járása békebírói hivatala), mint a svájci jog szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező békéltető hatóság (a továbbiakban: Schlichtungsbehörde), előtt békéltetési kérelmet nyújtott be B. Schlömppel szemben. A békéltetési kérelem legalább 5000 euró összegű követelést jelölt meg a megfelelő keresetmódosítás lehetőségének fenntartása mellett, mihelyt B. Schlömp teljes körű információkat szolgáltat.

14. Mivel ezen eljárás felei nem tudtak megegyezésre jutni, 2016. január 25-én a Friedensrichteramt (békebírói hivatal) keresetindítási engedélyt állított ki, amelyet 2016. január 26-án kézbesítettek a Landratsamt Schwäbisch Hall jogi képviselőjének.

15. 2016. május 11-én kereset indult B. Schlömppel szemben a Kantonsgericht Schaffhausen (schaffhauseni kantonbíróság) előtt a minimális tartásdíj megfizetése és további információszolgáltatás iránt.

16. Időközben, azaz a békéltető eljárás kezdeményezését követően, de a kereset Kantonsgericht Schaffhausenhez (schaffhauseni kantonbíróság) való benyújtását megelőzően, B. Schlömp 2016. február 19-i írásbeli beadvánnyal nemleges megállapítási keresetet terjesztett elő annak megállapítása iránt, hogy nem köteles jogátszállás alapján tartást fizetni, amely kereset 2016. február 22-én először az Amtsgericht (Familiengericht) Schwäbisch Hallhoz (családjogi bíróságként eljáró Schwäbisch Hall-i helyi bíróság, Németország) érkezett.

17. 2016. március 7-i végzésével a 4/2009/EK tanácsi rendelet[5] 3. cikkének a), illetve b) pontja alapján felhívott Familiengericht Schwäbisch Hall (Schwäbisch Hall-i családjogi bíróság) megállapította illetékességének hiányát, és az eljárást 2016. március 21-én az Amtsgericht (Familiengericht) Stuttgarthoz (családjogi bíróságként eljáró stuttgarti helyi bíróság) tette át.

18. A kereset Landratsamt Schwäbisch Hallnak történő 2016. április 26-i kézbesítését követően az a 2016. május 17-én a kereset elutasítását kérte, mivel a kereset Amtsgericht (Familiengericht) Stuttgart (családjogi bíróságként eljáró stuttgarti helyi bíróság) általi tárgyalását kizárja a Svájcban folytatott eljárás perfüggősége, amire tekintettel a német bíróságnak a második Luganói Egyezmény 27. cikkének (1) bekezdése alapján fel kell függesztenie az eljárást.

19. B. Schlömp ellenzi a felfüggesztést, mivel a Schlichtungsbehörde esetében nem a második Luganói Egyezmény értelmében vett „bíróságról” van szó.

20. Az Amtsgericht Stuttgart (stuttgarti helyi bíróság) 2016. augusztus 8-i végzésével, amely 2016. augusztus 22-én érkezett a Bírósághoz, ennek az eljárásnak a keretében terjesztette elő a következő kérdést előzetes döntéshozatalra:

A svájci jog szerinti békéltető hatóságot is magában foglalja-e a „bíróság” fogalma a [második Luganói Egyezmény] 27. és 30. cikkének alkalmazási körében?

21. Az alapeljárás felei, továbbá Svájc kormánya és az Európai Bizottság írásbeli észrevételt nyújtott be. B. Schlömp, Svájc kormánya és az Európai Bizottság emellett a 2017. július 5-i tárgyaláson szóbeli észrevételeket terjesztett elő.

5 A tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló, 2008. december 18-i rendelet(HL 2009. L 7., 1. o.).

Elemzés

22. Arra vonatkozó kérdésével, hogy a svájci jog szerinti Schlichtungsbehörde a második Luganói Egyezmény 27. és 30. cikkének alkalmazási körébe tartozik-e, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt szeretné megtudni, hogy az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló ügy esetén úgy kell-e tekinteni, hogy a második Luganói Egyezmény 27. cikkének (1) bekezdése értelmében bírósághoz fordultak.

Előzetes megjegyzések

23. A Bíróság luganói rendszerrel kapcsolatos ítélkezési gyakorlata némiképp hiányos,[6] figyelemmel arra, hogy az 1988. évi Luganói Egyezményre[7] vonatkozóan nem hozott ítéletet, a második Luganói Egyezmény 2010. január 1-jén történt hatálybalépése óta pedig mindössze néhány ügy volt.[8] Mivel a második Luganói Egyezmény céljául tűzte ki, hogy erősíteni fogja a jogi és gazdasági együttműködést a 44/2001 rendeletben[9] megállapított elveknek a szerződő felekre történő kiterjesztése által, a hivatkozott egyezményt a brüsszeli rendszer és a luganói rendszer közötti folyamatos kölcsönhatással összefüggésben kell értékelni.

24. A Bíróság ezért már korábban megállapította, hogy a második Luganói Egyezmény célja megegyezik a 44/2001 rendelet célkitűzésével. Rendelkezéseik azonos rendszert valósítanak meg, különös tekintettel arra, hogy azonos joghatósági szabályokat alkalmaznak, amely biztosítja a két jogi eszköz közötti összhangot.[10]

25. Mivel a 44/2001 rendelet a Brüsszeli Egyezmény[11] helyébe lépett, a Bíróság által az ezen egyezmény rendelkezéseire vonatkozóan adott értelmezés e rendelet rendelkezéseire is érvényes, amennyiben e két uniós jogszabály rendelkezései egyenértékűnek tekinthetők.[12] Ugyanez vonatkozik a 44/2001 és 1215/2012 rendeletekre.[13]

26. Álláspontom szerint ugyanezt a párhuzamos értelmezést kell alkalmazni főszabályként a „brüsszeli rendszer”, nevezetesen a Brüsszeli Egyezmény, valamint a 44/2001 és 1215/2012 rendelet, továbbá a második Luganói Egyezmény között. Természetesen tisztában vagyok vele, hogy ellentétben a Brüsszeli Egyezmény rendszerével, a második Luganói Egyezménynek nem csupán európai uniós tagállamok a

6 A Bíróság a 2006. február 7-i 1/03. sz. véleményében (*új Luganói Egyezmény*) (EU:C:2006:81) megállapította, hogy a második Luganói Egyezmény megkötése az (akkor) Európai Közösség kizárólagos hatáskörébe tartozott. A Bíróság a 2014. december 4-i H ítéletben (C-295/13, EU:C:2014:2410, 32. pont) el kívánta határolni egymástól egyrészről a fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2000. május 29-i 1346/2000/EK tanácsi rendelet (HL 2000. L 160., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 1. kötet, 191. o.), másrészről pedig a 44/2001 rendelet és a második Luganói Egyezmény alkalmazási körét, amelynek eredményeképpen arra a megállapításra jutott, hogy a fenti elhatárolás szempontjából az utóbbi két eszközt azonos módon kell értelmezni.

7 A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok végrehajtásáról szóló, 1988. szeptember 16-i Luganói Egyezmény (88/592/EGK) (HL 1988. L 319., 9. o.).

8 Érdemes pontosítani, hogy a második Luganói Egyezmény az Európai Unió, Dánia (amely saját jogán részes fél, mivel a polgári ügyek tekintetében az egyezményből való kívülmaradás [opt-out] mellett döntött) és Norvégia vonatkozásában lépett azon a napon hatályba. Svájcot illetően a hatálybalépés egy évvel később, 2011. január 1-jén történt. A teljesség kedvéért, Izland tekintetében 2011. május 1-jén lépett hatályba az egyezmény.

9 E rendeletet időközben felváltotta a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o.).

10 Lásd: 2006. február 7-i 1/03. sz. vélemény (*új Luganói Egyezmény*) (EU:C:2006:81, 152. pont). Ezt szintén tükrözi a második Luganói Egyezmény megkötésére vonatkozó, 2008. november 27-i tanácsi határozat (2009/430/EK) (HL 2009. L 147., 1. o.) (4) preambulumbekezdése, amely kimondja, hogy a Brüsszeli és a Luganói Egyezmény rendszere közötti párhuzamosság fényében a Luganói Egyezmény szabályait összhangba kell hozni a 44/2001/EK rendelet szabályaival annak érdekében, hogy az EU tagállamai és az érintett EFTA-államok között az ítéletek mozgásának azonos szintje legyen elérhető.

11 Az új tagállamok ezen egyezményhez való csatlakozásáról szóló egyezményekkel módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i Egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.).

12 Lásd: 2016. június 16-i Universal Music International Holding ítélet (C-12/15, EU:C:2016:449, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

13 Lásd: 2016. november 16-i Schmidt ítélet (C-417/15, EU:C:2016:881, 26. pont).

részesei. Mivel azonban a második Luganói Egyezmény és a brüsszeli rendszer alapvető értelme, valamint egyértelműen meghatározott tárgya tisztán egy irányba mutatnak,[14] nem értem, miért kellene eltekinteni attól, hogy analógiát vonjunk a második Luganói Egyezmény, valamint a 44/2001 és 1215/2012 rendeletek egyenértékű rendelkezései között.

27. Ezen túlmenően a második Luganói Egyezmény ezen egyezmény egységes értelmezéséről és az állandó bizottságról szóló 2. jegyzőkönyvének[15] 1. cikke szerint az ezen egyezményt alkalmazó és értelmező bíróságok megfelelően figyelembe veszik az érintett rendelkezésekkel vagy az 1988. évi Luganói Egyezmény és az ezen egyezmény 64. cikkének (1) bekezdésében említett jogi aktusok hasonló rendelkezéseivel kapcsolatban az ezen egyezmény által kötelezett államok bíróságai és az Európai Unió Bírósága által hozott vonatkozó határozatokban megállapított elveket. A második Luganói Egyezmény 64. cikkének (1) bekezdése a 44/2001 rendeletre utal. Ebből, megítélésem szerint, jogi kötelezettség ered arra vonatkozóan, hogy az érintett bíróságok, ideértve a Bíróságot, ügyeljenek az egyenértékű rendelkezések minél egységesebb értelmezésére.[16]

A második Luganói Egyezmény alkalmazhatósága

28. A második Luganói Egyezmény 64. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján ezen egyezményt minden esetben alkalmazni kell a 27. és 28. cikkben meghatározott perfüggőség és összefüggő eljárások tekintetében, amikor az eljárást olyan államban indítják meg, ahol ezen egyezményt alkalmazni kell, de a 64. cikke (1) bekezdésében említett valamely jogi aktust nem, valamint olyan államban, ahol ezen egyezmény és a 64. cikke (1) bekezdésében említett valamely jogi aktust is alkalmazni kell.

29. A második Luganói Egyezmény 64. cikkének (1) bekezdése pedig a 44/2001 rendeletre utal, ideértve annak valamennyi módosítását.

30. A második Luganói Egyezmény szövegezésének, valamint ezt követően történt elfogadásának idején a tartási kötelezettséggel kapcsolatos szabályokat a 44/2001 rendelet tartalmazta. Ebből következően nincsen jelentősége annak, hogy a második Luganói Egyezmény 64. cikkének (1) bekezdése a később elfogadott 4/2009 rendeletről[17] nem tesz említést.[18]

14 Továbbá a szóban forgó egyezmény által kötelezett mindhárom nem uniós állam szoros kapcsolatban áll az EU belső piacával, akár mint az Európai Gazdasági Térség tagjai (Izland és Norvégia), akár kiterjedt kétoldalú megállapodások útján (Svájc).

15 HL 2007. L 339., 27. o.

16 Ez a 2. jegyzőkönyv utolsó preambulumbekezdésében is megjelenik, amelynek értelmében a magas szerződő felek szándéka arra irányul, hogy megakadályozzák az eltérő értelmezések kialakulását, és hogy minél egységesebb értelmezésre jussanak a második Luganói Egyezmény és a 44/2001/EK rendelet rendelkezései – amelyeket lényegében a második Luganói Egyezmény megismétel – tekintetében.

17 A 4/2009 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében a tagállamokban tartási kötelezettség tárgyában az a bíróság rendelkezik joghatósággal, amelynek illetékességi területén az alperes szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik.

18 A 44/2001 rendeletre való utalást ezért úgy kell tekinteni, hogy az a 4/2009 rendeletet is magában foglalja, mivel a 4/2009 rendelet 68. cikkének (1) bekezdése szerint a szóban forgó rendelet módosítja a 44/2001/EK rendeletet, és annak a tartási kötelezettségekre alkalmazandó rendelkezései helyébe lép. Ezt a 4/2009 rendelet (44) preambulumbekezdése is tükrözi, amelynek értelmében a 4/2009 rendeletnek módosítania kell a 44/2001/EK rendeletet, és annak a tartási kötelezettségekre alkalmazandó rendelkezései helyébe kell lépnie, továbbá a 4/2009 rendelet átmeneti rendelkezéseire is figyelemmel, a tagállamoknak a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságra, az elismerésre, a végrehajthatóságra és a határozatok végrehajtására a 4/2009 rendelet alkalmazásának időpontjától kezdődően a 44/2001/EK rendelet rendelkezései helyett a 4/2009 rendelet rendelkezéseit kell alkalmazniuk.

Perfüggőség

31. Amint az az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, a két eljárás egyezik annyiban, hogy a felek közötti jogvitákban a keresetek azonos alapon nyugszanak, és azonos a tárgyuk. Az igény alapja a tényállást és azt a jogszabályi rendelkezést foglalja magában, amelyre a keresetet alapozzák,[19] a tárgyat pedig a kereset célja jelenti.[20] Elegendő, ha a keresetek lényegüket tekintve azonos tárgyra vonatkoznak: az igényeknek nem kell teljesen azonosnak lenniük.[21] A nemleges megállapítási kereset indításának és a kártérítés iránti kereset azt követő megindításának fordított esetéről a Bíróság ugyancsak állást foglalt már.[22] Ennek fényében a második keresetnek ugyanaz a tárgya, mint az elsőnek, mivel egy, a felelősség fennállására vagy fenn nem állására vonatkozó kérdés áll az eljárás középpontjában. Az eltérően megfogalmazott kereseti kérelmek miatt nem válik eltérővé a két jogvita tárgya.[23]

32. Következésképpen mind a pénzfizetés és információszolgáltatás iránti svájci kereset, mind a németországi nemleges megállapítási kereset alapjául ugyanaz a helyzet, tehát ugyanaz a konkrét családi viszonyból eredő, tartási kötelezettségen alapuló viszony szolgál, amely felveti azt a kérdést, hogy B. Schlömp köteles-e jogátszállás alapján tartásdíjat fizetni, és ha igen, mekkora összegben.

33. Félretéve a második Luganói Egyezményt, a svájci jog szerint a szóban forgó ügyben bírósághoz fordultak, ezért egyértelműen perfüggőség esete áll fenn. A polgári perrendtartás 62. cikkének (1) bekezdése értelmében perfüggőséget eredményez mind a békéltetési kérelem, mind a kereset benyújtása. A svájci, nemzetközi magánjogról szóló szövetségi törvény 9. cikkének (2) bekezdése szerint az eljárás megindításához szükséges első aktus időpontjának van döntő jelentősége annak meghatározása szempontjából, hogy a svájci bíróság mikor tekintendő felhívottnak, ehhez pedig elegendő a békéltető eljárás kezdeményezése.

34. És mi a helyzet a második Luganói Egyezmény értelmében vett perfüggőséggel?

35. E rendelkezések arra irányulnak, hogy megelőzzék a különböző szerződő államokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatokat.[24] E célból a második Luganói Egyezmény arra irányuló mechanizmust hoz létre, hogy elkerülje a különböző szerződő államokban folyamatban lévő párhuzamos eljárások kockázatát.

36. A második Luganói Egyezmény 27. cikkének (1) bekezdése értelmében amennyiben azonos jogalapból származó, azonos felek között folyamatban lévő eljárásokat ezen egyezmény által kötelezett különböző államok bíróságai előtt indítottak, a később felhívott bíróság az elsőként felhívott bíróság joghatósága megállapításáig hivatalból felfüggeszti az eljárást. A második Luganói Egyezmény 27. cikkének (2) bekezdése pedig előírja, hogy amennyiben az elsőként felhívott bíróság joghatóságát állapítják meg, a később felhívott bíróság ennek javára megállapítja saját joghatóságának hiányát.

19 Lásd: 1994. december 6-i Tatry ítélet (C-406/92, EU:C:1994:400, 39. pont). Érdemes megjegyezni, hogy – szemben néhány egyéb nyelvi változattal –a második Luganói Egyezmény 27. cikkének sem angol nyelvi változata, sem német nyelvi változata nem tesz különbséget a kereset „jogalapja" és „tárgya" között. Az angol nyelvi változat megelégszik a „cause" megjelöléssel, míg a német nyelvi változatban azonos „Anspruch" -ra szerepel.

20 Lásd: 1994. december 6-i Tatry ítélet (C-406/92, EU:C:1994:400, 41. pont).

21 Lásd: 1987. december 8-i Gubisch Maschinenfabrik ítélet (144/86, EU:C:1987:528, 17. pont). A szóban forgó kritériumok alapján a Bíróság azonos igények fennállását állapította meg olyan az esetben, amikor az első kereset egy szerződés teljesítésére, a második kereset ellenben a szerződés érvénytelenségének megállapítására vagy megszüntetésére irányul, lásd: 1987. december 8-i Gubisch Maschinenfabrik ítélet (144/86, EU:C:1987:528, 16. pont).

22 Lásd: 1994. december 6-i Tatry ítélet (C-406/92, EU:C:1994:400, 43. pont).

23 Ugyanott.

24 Lásd: Mabillard, R., in: Oetiker, Chr., Weibel, Th., *Basler Kommentar Lugano-Übereinkommen*, második kiadás, Helbing Lichtenhahn Kiadó, Basel, 2016., 27. cikk, 1. pont.

37. A második Luganói Egyezmény 27. cikke tehát egy „az elsőként érkezetté az elsőbbség rendszerét” tartalmaz, amely az elsőként felhívott bíróságnak kedvez. E rendelkezés a később felhívott bíróságot az eljárás felfüggesztésére utasítja.

38. Annak kérdésével, hogy valamely bíróság *mikor* tekintendő elsőként felhívottnak, a második Luganói Egyezmény 30. cikke foglalkozik.

39. E rendelkezés 1. pontjában kimondja, hogy a bíróság felhívottnak tekintendő az eljárást megindító irat, illetve azzal egyenértékű irat bírósághoz történő benyújtásának időpontja tekintendő, feltéve hogy a felperes ezt követően nem mulasztja el az alperes részére történő kézbesítés érdekében számára előírt intézkedések megtételét.

40. A perfüggőség megállapítására szolgáló korábbi, az 1988. évi Luganói Egyezmény szerinti rendszer nem tartalmazott a második Luganói Egyezmény 30. cikkéhez hasonló rendelkezést. Nem határozták meg önállóan azt a pillanatot, amikortól valamely eljárást bíróság előtt folyamatban lévőnek kellett tekinteni. Ennek következtében a nemzeti bíróságra hárult annak az időpontnak a meghatározása, hogy mely időpontban tekintendő valamely bíróság az adott ügy szempontjából felhívottnak.[25]

41. A második Luganói Egyezmény[26] rendelkezései jelenleg tehát autonóm fogalommeghatározását adják annak az időpontnak, amely a bírósághoz elsőként felhívottnak tekintendő.

Békéltető eljárás

42. Sem a második Luganói Egyezmény 27. cikke, sem annak 30. cikke nem tartalmaz azonban arra vonatkozó utalást, hogy miként kell eljárni olyan esetekben, amikor a nemzeti jog megköveteli, hogy a bírósági eljárást békéltető eljárás előzze meg.

43. A hivatkozott rendelkezések szövege (elsőként felhívott bíróság és (bírósághoz történő benyújtás) egyértelműnek tűnhet, álláspontom szerint azonban nem szabad sematikusan a „bíróság” kifejezésre összpontosítani, hanem sokkal inkább a szóban forgó rendelkezések által meghatározott eljárást kell értelmezni gyakorlati szempontból.

44. Megítélésem szerint ilyen helyzetben nem szabad olyan következtetésre jutni, miszerint kizárólag a nemzeti jog feladata annak eldöntése, hogy fennáll-e perfüggőség. Amint azt a második Luganói Egyezmény 30. cikkének ismertetésekor láthattuk, a perfüggőségre vonatkozó rendelkezések további „autonomizálása” felé haladunk. A nemzeti joghoz való visszatérés egyes nyitott kérdések tekintetében szembemenne egy ilyen fejlődési folyamattal.

45. A „bíróság” második Luganói Egyezmény 27. és 30. cikkében szereplő fogalmának formális és statikus értelmezését sem tekintem helyénvalónak, mivel az ilyen értelmezés automatikusan azzal a következménnyel jár, hogy kizárja az azon hatóságok előtt folyó eljárásokat, amelyek elvont értelemben nem minősülnek „bíróságnak”.

46. A problémára adandó válaszhoz álláspontom szerint meg kell találni az imént körülírt két lehetséges szélsőség közötti középutat. Gyakorlati értelmezés elfogadására van szükség.

25 Lásd: 1984. június 7-i Zelger ítélet (129/83, EU:C:1984:215, 15. pont).

26 Amely egyébként e tekintetben átveszi a 44/2001 rendelet 30. cikkében foglaltakat. E rendelkezésre vonatkozóan lásd a 2017. május 4-i HanseYachts ítéletet (C-29/16, EU:C:2017:343, 30. pont), amelyben a Bíróság kimondta, hogy e rendelkezés célja azon jogbizonytalanság mérséklése egy ezen időpont egyszerű és egységes meghatározását lehetővé tévő anyagi jogi szabály segítségével, amelyet az okozott, hogy a tagállamokban igen változatos eszközök léteztek a bírósághoz fordulás időpontjának meghatározására.

47. El kell tehát fogadni a perfüggőség eseteként azt a helyzetet, amelyben a szóban forgó ügyhöz hasonlóan a békéltető eljárás egy olyan kötelező jellegű lépés, amelynek mindenképpen meg kell előznie a bírósághoz fordulást, valamint ahol a békéltető eljárás és az azt követő bíróság előtti eljárás a bírósági eljáráson belüli két különálló (és egymást kiegészítő) résznek tekintendő. Megítélésem szerint ez az egyetlen módja annak, hogy tiszteletben tartsuk a második Luganói Egyezmény perfüggőségre vonatkozó rendelkezéseinek célkitűzését, miszerint az elsőként felhívott bíróság bírálja el az ügyet.

48. Ezért megítélésem szerint lényegtelen az a kérdés, hogy a maga a Schlichtungsbehörde „bíróságnak" minősül-e a szó elvont értelmében. Az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetben, ahol a hivatkozott hatóság engedélyt állít ki jogi eljárás folytatására, annak van jelentősége, hogy az e hatóság előtt folyó eljárás szerves részét képezi a (rendes) bíróság előtt folyó eljárásnak. Vagyis a Schlichtungsbehörde felhívása bíróság felhívásának minősül a második Luganói Egyezmény 27. és 30. cikke értelmében.

49. Mindehhez azonban szeretnék hozzáfűzni egy további szempontot a Bizottság által tett észrevételek mentén: amennyiben nem születik megállapodás a Schlichtungsbehörde előtt, és e hatóság keresetindítási engedélyt állít ki a felperes részére, amellyel felhatalmazza őt arra, hogy a keresetet három hónapon belül benyújtsa bíróság előtt, a perfüggőség csak akkor áll be, ha a felperes minden őt terhelő szükséges lépést megtett annak érdekében, hogy az eljárás bíróság előtt folytatódjon.

50. Érdemes hozzátenni, hogy a svájci joggyakorlat és jogi szakirodalom túlnyomórészt a javasolt gyakorlati megközelítést követi, és a Schlichtungsbehörde megkeresését tekinti a második Luganói Egyezmény 27. és 30. cikke szerinti meghatározó pillanatnak.[27] Ezen felül a High Court of Justice (England and Wales) (Chancery Division) (legfelsőbb bíróság [Anglia és Wales] [kancelláriai kollégium]) szintén ezt a megközelítést követte egy Schlichtungsbehördével kapcsolatos ügyben.[28]

51. Következésképpen valamely, a második Luganói Egyezmény 27. és 30. cikke értelmében vett bíróság akkor tekintendő megkeresettnek felhívottnak, ha a kérdést előterjesztő bíróság előtti ügy körülményeihez hasonló körülmények között a Schlichtungsbehördét megkeresték. Egy másfajta megközelítés szisztematikusan hátrányos helyzetbe hozná azt a felet, aki az alapügyben szereplőhöz hasonló rendszerrel bíró országban kíván eljárást kezdeményezni. Ez problémát jelenthet a két fél közötti fegyveregyenlőség szempontjából.

52. Ezért a kérdést előterjesztő bíróság kérdésére azt a választ javasolom adni, hogy az alapeljárásban szereplőhöz hasonló helyzetben, amelyben a békéltető eljárás egy olyan kötelező jellegű lépés, amelynek mindenképpen meg kell előznie a bírósághoz fordulást, valamint ahol a békéltető eljárás és az azt követő bíróság előtti eljárás egységes bírósági eljáráson belül két különálló résznek tekintendő, a második Luganói Egyezmény 27. és 30. cikke értelmében a bíróság a békéltető hatóság megkeresése időpontjától felhívottnak tekintendő, feltéve hogy a felperes minden számára előírt szükséges lépést megtett annak érdekében, hogy az eljárás bíróság előtt folytatódjon.

Schlichtungsbehörde mint „bíróság"?

53. Ebből következően nem szükséges elemezni, hogy valamely, a svájci eljárási jogban elvont módon meghatározott Schlichtungsbehörde a második Luganói Egyezmény 27. és 30. cikke értelmében „bíróságnak" minősül-e. Az alábbi elemzés ezért kizárólag elméleti jellegű.

27 Lásd: Kren Kostkiewicz, J., *LugÜ (Kommentar)*, orell füssli Verlag, Zürich, 2015., 30. cikk, 3. pont; Bucher, A., in Bucher, A. (szerk.), *Convention de Lugano*, Basel, 2011., 30. cikk, 4. pont; *Dasser*, F., in Dasser, F., Oberhammer, P. (szerk.), *Lugano-Übereinkommen (LugÜ)*, második kiadás, Stämpfli Verlag AG, Bern, 2011., 27. cikk, 21. pont; Mabillard, R., i. m., 30. cikk, 11. pont. Az 1215/2012 rendeletben található, gyakorlati szempontból egyenértékű rendelkezések tekintetében lásd: Fentiman, R., in Magnus, U., Mankowski, P. (szerk.), *Brussels I bis Regulation*, Verlag Otto Schmidt, Cologne, 2016., 32. cikk, 6. pont. A szóban forgó kérdést nyitva hagyja Leible, S., in Rauscher, Th. (szerk.), *Brüssel Ia-VO*, negyedik kiadás, Verlag Otto Schmidt, Cologne, 2016., 29. cikk, 6. pont.

28 2014. augusztus 6-i Lehman Brothers Finance AG v Klaus Tschira Stiftung GmbH & Anor ítélet, [2014] EWHC 2782 (Ch).

54. Habár B. Schlömp szerint a Schlichtungsbehörde esetében nem a második Luganói Egyezmény 27. és 30 cikke értelmében vett „bíróságról” van szó, a svájci kormány szerint igen. Ami a Bizottságot illeti, ez az intézmény a szóban forgó kérdést nem elvont módon válaszolja meg, hanem beavatkozása során mindössze arra a kérdésre koncentrál, hogy fennáll-e perfüggőség.

55. Ezen a ponton fontos közelebbről is megvizsgálni, hogy milyen hatáskörökkel rendelkezik a Schlichtungsbehörde és milyen típusú döntéseket hoz. A svájci polgári perrendtartás vonatkozó rendelkezései alapján a békéltető eljárás négy lehetséges módon zárulhat:[29] először, a felek között létrejött megállapodás[30] kötelező erejű határozattal egyenértékű.[31] Másodszor – az alapügyhöz hasonlóan –, amennyiben a felek között nem jön létre megállapodás, a Schlichtungsbehörde rögzíti ennek tényét és keresetindítási engedélyt állít ki.[32] Harmadszor, a 2000 svájci frank (CHF) összeget meg nem haladó összegű követelések esetén a Schlichtungsbehörde jogerős elsőfokú ítéletet hoz.[33] Negyedszer pedig, 5000 CHF összeget általában meg nem haladó összegű követelések esetén (vagyis a jelen ügyhöz hasonló esetekben) a Schlichtungsbehörde a felek számára előterjeszt egy általa javasolt ítéletet, amely – amennyiben azt felek 20 napon belül nem támadják meg – jogerőre emelkedik.

56. Véleményem szerint – anélkül, hogy szükség lenne a második Luganói Egyezmény 27. és 30. cikkében foglalt „bíróság” fogalmának meghatározására –, nehéz elvitatni ezt a minősítést egy a Schlichtungsbehördéhez hasonló hatóságtól, már csak abból az egyszerű okból is, hogy egy ilyen, teljes mértékben a polgári perrendtartás által szabályozott hatóság kötelező erejű határozatokat bocsát ki.[34]

57. Megjegyzem, a második Luganói Egyezmény abból az egyszerű okból nem határozza meg pozitív módon, hogy mi minősül „bíróságnak”, tekintve, hogy – felteszem – azt szinte lehetetlen pontosan körülírni egy tömör jogszabályi szövegben. Ezt a 44/2001 és 1215/2012 rendelet sem teszi meg.

58. A második Luganói Egyezmény szerinti „bíróság” fogalma azonban különbözik a 44/2001 és 1215/2012 rendeletekben találhatótól, mivel a szóban forgó egyezményben szerepel egy olyan cikk, amelynek nincsen megfelelője az utóbbi két eszközben: a második Luganói Egyezmény 62. cikke kiköti, hogy a „bíróság” kifejezés az ezen egyezmény által kötelezett valamely állam által kijelölt azon hatóságokat foglalja magában, amelyek az ezen egyezmény hatálya alá tartozó ügyekben hatáskörrel rendelkeznek. Pocar professzornak a második Luganói Egyezményhez fűzött magyarázó jelentése[35] szerint a második Luganói Egyezmény 62. cikkének szövege tágabb jelentéssel kívánta felruházni a „bíróság” fogalmát az 1988. évi Luganói Egyezmény összehasonlítható rendelkezéséhez képest..[36] Az 1998. Évi Luganói Egyezmény[37] I. Jegyzőkönyvének 5a. cikke ugyanis kifejezetten bevonta a „bíróság” fogalma alá a dán, izlandi és norvég közigazgatási hatóságokat. Amint azt Pocar professzornak a második Luganói Egyezményhez fűzött magyarázó jelentése kifejti, „[az] 1. Jegyzőkönyv Va. cikkének különös rendelkezésétől – és a Brüsszel I rendelet 62. cikkének párhuzamos rendelkezésétől – eltérően az új 62. cikk általános jellegű, és magában fog foglalni olyan hatóságokat is, amelyek még nem is léteznek”[38].

29 Lásd a polgári perrendtartás 208–212. cikkét.

30 Egyezség, a kereset elfogadása vagy feltétlen visszavonása formájában, lásd a polgári perrendtartás 208. cikkének (1) bekezdését.

31 Lásd a polgári perrendtartás 208. cikkének (2) bekezdését.

32 Lásd a polgári perrendtartás 209. cikkét.

33 Lásd a polgári perrendtartás 212. cikkének (1) bekezdését.

34 Nyilvánvalóan az előző bekezdésben körülírt első és harmadik helyzet tekintetében, nevezetesen (1) ha megállapodás jött létre: a kereset egyezség útján történő rendezése, a keresetben foglaltak elfogadása vagy a kereset feltétlen visszavonása esetén, amely megállapodás a polgári perrendtartás 208. cikkének (2) bekezdése alapján kötelező erővel bír, vagy (2) ha a követelések összege nem haladja meg a 2000 CHF összeget.

35 Ez a jelentés nyilvánvalóan magyarázó jellegű, és nem bír kötelező jogi erővel. Bírósági határozatokban ugyanakkor felhasználják érvek alátámasztására, lásd: 2015. május 21-i El Majdoub ítélet (C-322/14, EU:C:2015:334, 34. pont), vagy pedig főtanácsnokok hivatkozása alapjául szolgál, lásd például: Jääskinen főtanácsnok CDC Hydrogen Peroxide ügyre vonatkozó indítványa (C-352/13, EU:C:2014:2443, 115. lábjegyzet).

36 Lásd: Pocar professzor a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2007. október 30-án Luganóban aláírt egyezményhez fűzött magyarázó jelentése (HL 2009. C 319., 1. o., 175. pont).

37 A joghatóságra, az eljárásra és a végrehajtásra vonatkozó egyes kérdésekről.

38 L. Pocar professzor magyarázó jelentését, i. m.

59. Tehát jelenleg a második Lugánói Egyezmény értelmében az egyezmény alkalmazásával megbízott „bíróságokat” az általuk ellátott feladat határozza meg, nem pedig a nemzeti jog szerinti formális besorolásuk.[39] Noha számomra úgy tűnik, hogy a második Luganói Egyezmény 62. cikke arra irányul, hogy a „bíróság” kifejezés olyan szerveket is magában foglaljon, amelyek egyes államokban teljesen kívül esnek a bírósági rendszeren,[40] tagadhatatlan, hogy e rendelkezést tág értelmezésre szánták, és a tagállamok jogosultak kijelölni azokat a hatóságokat, amelyek a második Luganói Egyezmény hatálya alá tartozó ügyekben hatáskörrel rendelkeznek.[41]

60. Ebből következően úgy vélem, hogy valamely, a Schlichtungsbehörde hatásköreivel felruházott és a tagállam által bírósági feladatok ellátására kijelölt hatóság a második Luganói Egyezmény 27. és 30. cikke értelmében vett „bíróságnak” minősül.

Végkövetkeztetések

61. A fenti megfontolásokra tekintettel az Amtsgericht Stuttgart (stuttgarti helyi bíróság, Németország) kérdésére a következő választ javasolom adni:

Az alapeljárásban szereplőhöz hasonló helyzetben, amelyben a békéltető eljárás egy olyan kötelező jellegű lépés, amelynek mindenképpen meg kell előznie a bírósághoz fordulást, valamint ahol a békéltető eljárás és az azt követő bíróság előtti eljárás egységes bírósági eljáráson belül két különálló résznek tekintendő, a 2007. október 30-án aláírt és a Közösség nevében a 2008. november 27-i 2009/430/EK tanácsi határozattal jóváhagyott, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló második Luganói Egyezmény 27. és 30. cikke értelmében a bíróság a békéltető hatóság megkeresése időpontjától felhívottnak tekintendő, feltéve hogy a felperes minden számára előírt szükséges lépést megtett annak érdekében, hogy az eljárás bíróság előtt folytatódjon.

39 Ugyanott.

40 És nem integrálódtak valamilyen módon, mint a Schlichtungsbehörde esetében, a bírósági rendszerbe.

41 Ebből következően nem kizárt, hogy valamely, a brüsszeli rendszer alapján „bíróságnak” nem minősülő szerv a második Luganói Egyezmény értelmében annak minősüljön. A „bíróság” 1215/2012 rendelet szerinti fogalma tekintetében lásd: 2017. március 9-i Pula Parking ítélet (C-551/15, EU:C:2017:193) és Bobek főtanácsnok Pula Parking ügyre vonatkozó indítványa (C-551/15, EU:C:2016:825, 68. és azt követő pontok).